

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Γρ. Γνωμοδότησεως
1-11-03

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 252/2003

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Γ' ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίαση 17^η Ιουνίου 2003

Σύνθεση

Προεδρεύων:

Γεώργιος Πουλάκος, Αντιπρόεδρος

Νομικοί Σύμβουλοι:

Πασχάλης Κισσούδης, Νικόλαος Μαυρίκας, Δημήτριος Παπαγεωργόπουλος, Βασίλειος Χασαπογιάννης και Πέτρος Τριανταφυλλίδης.

Πάρεδροι (γνώμες χωρίς ψήφο): Ιωάννα Καραγιαννοπούλου, Κυριακή Γρηγορίου και Ιωάννα Λεμπέση

Εισηγητής:

Νικόλαος Μαυρίκας, Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

Αριθμ. Ερωτήματος:

Υπ' αριθμ. πρωτ. Φ. 97920/5779/24-4-4003 έγγραφο Δ/σης Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης (Τμήμα Μητρώων και Ληξιαρχείων) Υπουργείου Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

Περίληψη ερωτήματος:

Εάν είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με τη νομοθεσία περί δημοτολογίων, η μεταφορά αγάμου ενηλίκου από την πατρική οικογενειακή μερίδα, στην οποία είναι εγγεγραμμένος, με τα λοιπά μέλη της οικογενείας του, σε αυτοτελή και νέα οικογενειακή μερίδα των δημοτολογίων του ίδιου ΟΤΑ, λόγω επελθούσης ενηλικίωσής του.

Επί του πρόσθεν ερωτήματος, το τμήμα εγνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, ως ακολούθως:

I. αι. Με το Π.Δ/μα 497/1991 (Α, 180) έγινε Κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο, με τον τίτλο «Κώδικας Διαταγμάτων για τα Δημοτολόγια» των διατάξεων που ισχύουν και αναφέρονται στα δημοτολόγια, όπως καταρτίσθηκε από την Ειδική Επιτροπή του άρθρου 1 του Ν. 1084/1980.

ii. Μεταξύ των κωδικοποιηθεισών διατάξεων περιλαμβάνεται, ρητώς, και το Β.Δ. 6-10.11.1954 (Α, 280) «περί δημοτολογίων» (βλ. άρθρο μόνου του προαναφερθέντος Π.Δ/τος 497/91).

βι. Από το άρθρο 1 παρ. 1 και 2 του προειρημένου Π.Δ/τος (497/71) ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Δημοτολόγιο τηρείται σε κάθε δήμο και κοινότητα, στο οποίο γράφονται, με αίτηση των ενδιαφερομένων ή αυτεπαγγέλτως, οι δημότες και των δύο φύλων, κατά οικογένεια, με ιδιαίτερο για κάθε οικογένεια αριθμό.

2. Κάθε δήμος και κοινότητα τηρεί και τα ακόλουθα, βοηθητικά του δημοτολογίου, βιβλία: α) ευρετήριο δημοτών, β) μητρώο θηλέων και γ) βιβλίο πληθυσμού».

ii. Κατά το άρθρο 2 τούτου (Π.Δ/τος 497/91) «Στο δημοτολόγιο αναγράφονται ο αριθμός της οικογενειακής μερίδας, ο αύξων αριθμός εγγραφής κάθε μέλους στην οικογενειακή μερίδα, η χρονολογία εγγραφής, το επώνυμο, το κύριο όνομα, το όνομα του πατέρα, το όνομα της μητέρας, η χρονολογία γεννήσεως, ο τόπος γεννήσεως, η κατοικία, το θρήσκευμα, ο τρόπος και η χρονολογία κτήσεως της Ελληνικής ιθαγένειας και της ιδιότητας του δημότη, το έτος και ο τόπος εγγραφής στα μητρώα αρρένων, η χρονολογία διαγραφής και η αιτιολογία αυτής και κάθε άλλο σχετικό στοιχείο που προβλέπει ο τύπος των φύλλων του δημοτολογίου».

iii. Εξάλλου από το άρθρο 5 του αυτού Π.Δ/τος (497/1991) ορίζονται τα ακόλουθα:

«Οι δήμοι και οι κοινότητες τηρούν φάκελο για κάθε οικογένεια με υποφακέλους για κάθε μέλος της οικογένειας, στους οποίους τίθενται αντίγραφα των ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως και γάμου των συζύγων, ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως κάθε τέκνου, θανάτου των μελών της οικογένειας, πιστοποιητικά εγγραφής των αρρένων μελών της οικογένειας στα μητρώα αρρένων, αντίγραφα τυχόν υφισταμένων τίτλων περιμητικών διακρίσεων και κάθε άλλο στοιχείο που αναφέρεται στην προσωπική και οικογενειακή κατάσταση του δημότη».

iv. Στο άρθρο 6 του ανωτέρω Π.Δ/τος (497/1991) όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 9 παρ. 10 και 11 του Ν. 2307/1995 (Α, 113) διαλαμβάνονται τα ακόλουθα:

«1. Κάθε εγγραφή, διαγραφή, μεταφορά από τη μία σε άλλη οικογενειακή μερίδα, προσθήκη ελλειπόντων στοιχείων, διόρθωση εσφαλμένων στοιχείων καθώς και κάθε άλλη μεταβολή στο δημοτολόγιο ενεργείται, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις, είτε αυτεπαγγέλτως, βάσει επισήμων στοιχείων που υπάρχουν στο δήμο ή την κοινότητα, είτε κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, πάντοτε με πράξη του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητας. Η πράξη αυτή του δημάρχου ή του προέδρου της κοινότητας προσυπογράφεται από τον προϊστάμενο του δημοτολογίου, δημοτικό υπάλληλο για τους δήμους και από τον κοινοτικό υπάλληλο για τις κοινότητες, καταχωρίζεται στο δημοτολόγιο και είναι αμέσως εκτελεστή.

2. Οι αποφάσεις, που εκδίδονται από το νομάρχη για τη διόρθωση ή προσθήκη στοιχείων εγγραφής, ως και κάθε άλλη κατά νόμο μεταβολή στα μητρώα αρρένων, εκτελούνται και ως προς τα δημοτολόγια, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην προηγούμενη παράγραφο.

3. Οι αποφάσεις που εκδίδονται από το Νομάρχη για τη διόρθωση ή προσθήκη στοιχείων εγγραφής, ως και κάθε άλλη κατά νόμο μεταβολή στα μητρώα αρρένων εκτελούνται και ως προς τα δημοτολόγια δια καταχωρίσεως των στοιχείων στα οποία αναφέρονται οι αποφάσεις αυτές στα δημοτολόγια, από τα όργανα που ορίζονται στην παράγραφο 1 αυτού του άρθρου».

v. Περαιτέρω στο άρθρο 8 παρ. 1 του ίδιου Π.Δ/τος ορίζονται τα εξής:

«1. Ο ενήλικας ή ο έγγαμος μπορεί με αίτηση του να γίνει δημότης σε όποιο δήμο ή κοινότητα έχει αποκτήσει κατοικία πριν από μία διετία τουλάχιστον. Αν ένας από τους γονείς μεταδημοτεύσει, οι γονείς προσδιορίζουν με αμετάκλητη δήλωση τους στο δήμαρχο ή πρόεδρο της Κοινότητας, απ' όπου μεταδημοτεύει, τη δημοτικότητα των ανηλίκων τέκνων τους.

Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν γίνει η παραπάνω δήλωση, τα ανήλικα τέκνα, που έχουν τη δημοτικότητα αυτού που μεταδημοτεύει, ακολουθούν τη νέα δημοτικότητά του, αν όμως δεν την έχουν, διατηρούν τη δημοτικότητά τους».

γi. Θα πρέπει να επισημανθεί, ότι από τη διάταξη του άρθρου 3 παρ. 2 περ. β του Β.Δ/τος από 6-10/10-11-1954 (ΦΕΚ Α, 280) «περί δημοτολογίων», προβλέπετο, ρητώς, ότι «μεταφέρεται εγγραφόμενος εις νέαν οικογενειακήν μερίδα του αυτού δημοτολογίου, ο δια του γάμου σχηματίσας νέαν οικογένειαν δημότης και η δημότης σύζυγος αυτού».

ii. Η ανωτέρω διάταξη δεν φαίνεται να έχει περιληφθεί στο κωδικοποιητικό Π.Δ/μα 497/1991.

iii. Εξάλλου με το άρθρο 14 του ανωτέρω Π.Δ/τος (497/1991) καταργείται ρητώς, άνευ οιασδήποτε διακρίσεως, το από 6-10/10-11-1954 Β.Δ/μα «περί δημοτολογίων».

iv. Ταυτόσημοι περιεχομένου προς τις ανωτέρω ρυθμίσεις είναι και οι σχετικές διατάξεις (άρθρα 18 έως και 21) του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (π.Δ/μα 410/1995 – Α, 231).

δι. Από την εκδοθείσα, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 13 του ανωτέρω Π.Δ/τος (497/1991) υπ' αριθμ. 42301/12168/28-6-1995 (ΦΕΚ 608, Β), Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, με την οποία καθορίσθηκαν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την ενέργεια εγγραφών, διαγραφών και μεταβολών, εν γένει, στα δημοτολόγια, δεν προβλέπεται η έξοδος ενήλικου από την οικογενειακή μερίδα του πατέρα του, ανεξαρτήτως τέλεσης γάμου, και η εγγραφή του σε ξεχωριστή μερίδα του ίδιου Δήμου.

ii. Με το από 1-8-1983 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών (βλ. Σολδάτου: Ληξιαρχικές Πράξεις – Ιθαγένεια – Δημοτολόγια, έκδοση 1998, σελ. 281) υποστηρίχθηκε η άποψη, ότι μετά τη διάταξη του άρθρου 3 του Ν. 1329/1983 με την οποία αντικαταστάθηκε η διάταξη του άρθρου 127 του ΑΚ, με συνέπεια να καθίσταται ικανός προς δικαιοπραξία ο συμπληρώσας το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, παρέχεται, πλέον, σ' αυτόν, η δυνατότητα να ζητεί, με αίτησή του, κάθε νόμιμη μεταβολή που αφορά την προσωπική και αστική του κατάσταση (μεταδημότευση, μεταβολή ή διόρθωση επωνύμου κλπ).

III. α.ι. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας (Νομικοί Σύμβουλοι: Π. Κισσούδης, Δ. Παπαγεωργόπουλος και Π. Τριανταφυλλίδης), από την προπαρατεθείσα διάταξη του άρθρου 1 του Π.Δ/τος 497/1971 προκύπτει, ότι στα Δημοτολόγια εγγράφονται, κατ' αίτηση των ενδιαφερομένων ή αυτεπαγγέλτως, οι δημότες και των δύο φύλλων κατά οικογένεια, με ιδιαίτερο, για κάθε οικογένεια, αριθμό.

ii. Περαιτέρω, κατά τα άρθρα 2, 5 και 6 του αυτού Π.Δ/τος στο δημοτολόγιο εμπεριέχονται, μεταξύ άλλων, ο αριθμός της οικογενειακής μερίδας και ο αύξων αριθμός εγγραφής κάθε μέλους στην οικογένεια, ενώ, παραλλήλως, τηρούνται φάκελλοι για κάθε οικογένεια με υποφακέλλους για κάθε μέλος της στους οποίους τίθενται αντίγραφα των ληξιαρχικών πράξεων γέννησης και γάμου των συζύγων, ληξιαρχικής πράξης γέννησης κάθε τέκνου, θανάτου των μελών της οικογένειας, πιστοποιητικά εγγραφής των αρρένων στα μητρώα αρρένων και κάθε άλλο στοιχείο που αναφέρεται στην

προσωπική κατάσταση του δημότη. Επίσης ως μεταφορά νοείται η διαγραφή από τη μία οικογενειακή μερίδα δημοτολογίου και η εγγραφή σε άλλη.

iii. Εξάλλου κατά το άρθρο 8 παρ. 1 του ίδιου Π.Δ/τος (497/1991) ο ενήλικας ή ο έγγαμος μπορεί με αίτησή του να γίνει δημότης σε όποιο δήμο ή κοινότητα έχει αποκτήσει κατοικία πριν από μία διετία τουλάχιστον. Αν ένας από τους γονείς μεταδημοτεύσει, οι γονείς προσδιορίζουν με αμετάκλητη δήλωση τους στο δήμαρχο ή πρόεδρο της Κοινότητας, απ' όπου μεταδημοτεύει, τη δημοτικότητα των ανηλίκων τέκνων τους.

Αν για οποιοδήποτε λόγο δεν γίνει η παραπάνω δήλωση, τα ανήλικα τέκνα, που έχουν τη δημοτικότητα αυτού που μεταδημοτεύει, ακολουθούν τη νέα δημοτικότητά του, αν όμως δεν την έχουν, διατηρούν τη δημοτικότητά τους.

β. Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις συνάγεται, ευθέως, κατά την αυτή πλειοψηφούσα γνώμη, ότι η όλη λειτουργική διάρθρωση από πλευράς τρόπου τήρησης των δημοτολογίων αναφέρεται στην οικογενειακή δομή, υπό την έννοια της συγκρότησης της οικογένειας όχι μόνον από τα ανήλικα τέκνα, αλλά και από τα, μεταγενεστέρως, ενηλικιούμενα, εφόσον παραμένουν άγαμα.

Τούτο, διότι, το σύστημα της οργάνωσης των δημοτολογίων συνυφαίνεται με την οικογενειακή μερίδα για την άρθρωση της οποίας βασική προϋπόθεση είναι η παραμονή σ' αυτήν των τέκνων μέχρι την δημιουργία, δια του γάμου τους, αυτοτελούς οικογένειας, ανεξαρτήτως της επελεύσεως ενηλικίωσής τους. τοσούτο μάλλον καθόσον, υπό την ειδική πρόβλεψη του άρθρου 1350 ΑΚ, ο γάμος δύναται, υπό προϋποθέσεις να συναφθεί και προ της συμπλήρωσης του δεκάτου ογδούτου έτους της ηλικίας.

γ. Είναι βεβαίως αληθές, ότι στο ήδη καταργηθέν (δια του άρθρου 14 Π.Δ/τος 497/91) Β.Δ/μα 6-10/10-11-1954 ρητώς προεβλέπετο, ότι «μεταφέρεται εγγραφόμενος εις νέαν οικογενειακήν μερίδα του αυτού δημοτολογίου, ο δια του γάμου σχηματίσας νέαν οικογένειαν δημότης και η δημότης σύζυγος αυτού» (άρθρο 3 παρ. 2 περ. Β).

ii. Η ανωτέρω ρύθμιση δεν έχει περιληφθεί στο ισχύον Κωδικοποιητικό Π.Δ/μα 497/1991. Εξ αυτού, όμως, δεν μπορεί να συναχθεί, αναγκαίως, εξ' αντιδιαστολής επιχείρημα, περί της δυνατότητας, του τέκνου, μετά την ενηλικίωσή του, να ζητήσει την κατάρτιση αυτοτελούς οικογενειακής μερίδας στο ίδιο δήμο (κατόπιν διαγραφής από την πατρική), χωρίς να έχει τελέσει γάμο. Τούτο, διότι, η κατάρτιση αυτοτελούς οικογενειακής μερίδας ουδεμία ασκεί έννομη επιρροή στην καθόλου αστική κατάσταση του ατόμου, ή στην εν γένει δικαιοπρακτική του ικανότητα, εφόσον δεν συνυφαίνεται με διακεκριμένα ή διαφοροποιημένα δικαιώματα. Ακόμη δεν μπορεί να συναχθεί αντίθετο

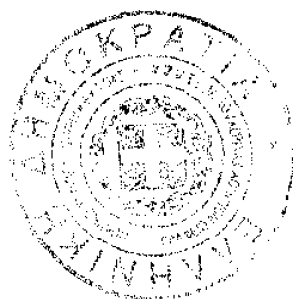
επιχείρημα από την προπαρατεθείσα πρόβλεψη του άρθρου 8 του Π.Δ/τος 497/1991, εφόσον στην περίπτωση αυτή πρόκειται περί μεταδημοτεύσεως και μόνον.

IV. α. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας (Αντιπρόεδρος κ. Γεώργιος Πουλάκος και Νομικός Σύμβουλος κ. Βασίλειος Χασαπογιάννης) από τις προπαρατεθείσες διατάξεις δεν προκύπτει ευθεία απαγόρευση, η οποία να αποκλείει το δικαίωμα του ενηλίκου να διαθέτει κατά βούληση εαυτόν, υπό την έννοια υποβολής αιτήματος προς κατάρτιση αυτοτελούς οικογενειακής μερίδας, καίτοι είναι άγαμος.

β. Εξάλλου η, κατά τα προεκτεθέντα, άρθρωση των δημοτολογίων σε οικογενειακές μερίδες δεν συνυφαίνεται αποκλειστικώς με την ιδιότητα του εγγάμου, εφόσον υπό αντίθετη εκδοχή θα αποκλείετο η δυνατότητα αυτοδιάθεσης του ενηλίκου προς το σκοπό απεξάρτησης από την πατρική εστία.

γ. Προς την ανωτέρω γνώμη συνηγορεί, τόσο η δυνατότητα προς αυτοτελή μεταδημότευση η οποία παρέχεται στο ενήλικο τέκνο (άρθρο 8 Π.Δ/τος 497/1991), όσο και η μη ένταξη στο ισχύον Π.Δ/μα (497/1991) της σχετικής, περί του αντιθέτου, ρύθμισης του άρθρου 3 παρ. 2 περ. β' του Β.Δ/τος από 6-10/10-11-1954.

V. Ανακεφαλαιωτικά το τμήμα εγνωμοδότησε κατά πλειοψηφία (ψήφοι τέσσερις έναντι δύο), ότι και υπό το κράτος ισχύος του Π.Δ/τος 497/1991, δεν είναι επιτρεπτή η μεταφορά ενηλίκου τέκνου από την πατρική οικογενειακή μερίδα σε αυτοτελή οικογενειακή μερίδα των δημοτολογίων του ίδιου ΟΤΑ, λόγω επελευθέρωσης ενηλικίωσής του, εφόσον, αυτό, παραμένει άγαμο.

Ο Εισηγητής

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΥΡΙΚΑΣ
Νομικός Σύμβουλος του Κράτους

ΕΘΕΩΡΗΘΗ

Αθήνα 30/6/2003

Ο Προεδρεύων

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΟΥΛΑΚΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ